

Д.е.н., професор Чикуркова А.Д., к.е.н., доцент Прокопчук Л.М.
Подільський державний аграрно-технічний університет

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ДІЄВИЙ МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ НАРОДОВЛАДДЯ

Professo rAlla Chykurkova, Associate Professor Liliya Prokopchuk
State Agrarian and Engeneering University in Podilya Ukraine

PUBLIC CONTROL AS AN EFFECTIVE MECHANISM FOR THE EXERCISE OF DEMOCRACY

Ключові слова: громадський контроль, публічна влада, суб'єкти громадського контролю, громадські об'єднання.

Keywords: social control, public authorities, public control subjects, associations.

Громадський контроль є однією з найбільш важливих форм реалізації демократії, способом залучення населення до управління суспільними справами місцевого значення. Право на здійснення контролю за діяльністю органів державної влади, місцевого самоврядування та їх посадових осіб, на сьогодні, реалізується через суб'єкти громадського контролю, якими є громадяни, громадські організації та політичні партії, профспілки та інші учасники громадянського суспільства (домові та вуличні комітети, трудові колективи, об'єднання співвласників тощо).

Ефективність роботи органів і посадових осіб місцевого самоврядування, своєчасне та якісне виконання доручень громади, надання їй членам доступних та якісних публічних послуг значною мірою залежать від наявності дієвого громадського контролю. Як свідчить досвід розвинутих країн світу, громадський контроль забезпечує реальну відповідальність органів місцевого самоврядування за покладені на них обов'язки. Визначальним для системи реалізації демократичних механізмів у державі є створення реальної можливості, коли суспільство має бажання і реальне право здійснювати контроль за діяльністю органів державної влади. «Адже якщо немає громадського контролю над механізмом державної влади, то ніколи не буде й реального народовладдя» [1].

Навіть демократичний суверенітет втрачає міру, коли отримує абсолютну владу [2, с. 24]. Історія західного суспільства довела можливість обмежити владу не внутрішньо, а зовнішньо [3, с. 385]. «Держава є організацією, що володіє правом застосування насильства. Тому дуже важливо, щоб це право застосовувалося підналежним контролем суспільства» [4]. Необхідно, щоб народ мав прагнення і засоби для встановлення свого контролю над державою [5, с. 34]. Тому в сучасних умовах поряд з державним контролем значне місце повинно відводитись і громадській формі контролю, яка є неодмінною умовою оптимізації контрольної діяльності в масштабах всієї держави [6, с. 65].

«Здатність суспільства до контролю над владою – ознака громадянського суспільства. Тільки контроль, набуваючи правові форми, здатний підпорядкувати владу праву, і лише за умови існування громадянського суспільства держава опиняється «під правом», стає «правовою» [7, с. 27]. З іншого боку, саме громадський контроль більшою мірою аніж державний або міжнародний забезпечує довіру населення до публічної влади [8, с. 23], а отже – і її легітимність.

Правову основу здійснення громадського контролю в Україні, закладають норми Конституції України. Йдеться, зокрема, про конституційні приписи, відповідно до яких:

- держава відповідає перед людиною за свою діяльність (ч. 2 ст.3);
- носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ (ч.2 ст.5);

- право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами (ч. 3 ст. 5);
- кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір (ч. 2 ст. 34);
- громадяни мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів (ч. 1 ст. 36);
- громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів (ч. 3 ст. 36);
- громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ч.1 ст.38);
- громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 39);
- усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, щозобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк (ст. 40).

Отже, з наведеного вище, можна чітко сформулювати що функції громадського контролю належить будь-якому громадянину незалежно від того, чи перебуває він у тій чи іншій громадській організації чи ні [9]. Суб'єктами громадського контролю можуть виступати всі учасники суспільних відносин, не наділені державно-владними повноваженнями. Адже заходи контролю тим ефективніші, чим ширше в його здійсненні бере участь все суспільство, його громадські інститути, всі громадяни [10, с. 219].

Резюмуючи вищесказане, переконані, що лише суспільство здатне змінити державу на краще. В умовах сьогодення, важливо щоб громадяни не залишалися осторонь, а свідомо брали участь в державотворенні.

Література:

1. Косінов С. А. суб'єкти громадського контролю. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/subekti-gromadskogo-kontrolyu.pdf>
2. Альбрехт П. А. Забытая свобода. Принципы уголовного права в европейской дискуссии безопасности. Х.: Право, 2012. 184 с.
3. Жувенель Б. де. Власть: Естественная история ее возрастания. М.: ИРИСЭН; Мысль. 2011. 552 с.
4. Ясин Е. Г. Приживется ли демократия в России. М.: Фонд «Либеральная миссия». Новое литературное обозрение. 2012. 864 с.
5. Маритен Ж. Человек и государство. М.: Идея-Пресс, 2000. 196 с.
6. Усманова Е. Ф. Институт общественного контроля как неотъемлемая составляющая правового государства. Социально-политические науки. 2011. №1. С.62–65.
7. Лучин В. О. Конституционный строй России: основные политико-правовые характеристики. Право и политика. 2003. №10. С.17–30.
8. Лэш К. Восстание элит и предательство демократии. М.: Логос; Прогресс. 2002. 224 с.
9. Зубарев С. М. Контроль за деятельностью государственных гражданских служащих: вопросы теории и правового регулирования. М.: Консультант Плюс, 2007. 184 с.
10. Кривец А. П. К вопросу о гражданском контроле в современной России как механизме взаимодействия власти и общества. Научные ведомости БелГУ. Серия: История. Политология. Экономика. Информатика. 2010. №19 (90). С. 216–223.